

Spółeczeństwo bez państwa.

1. Porównaj założenia komunizmu i anarchizmu.

Zagadnienie	Komunizm	Anarchizm
Przyczyny nierówności społecznych		
Sposób rozwiązywania problemów		
Wizja przyszłości		

2. Wykonaj polecenia na podstawie tekstu źródłowego.

"[...] spójrzcie na system podatkowy, to potężne narzędzie w rękach państwa dla utrzymania swojej władzy nad masami ludności, dla zrujnowania większości na korzyść rządzącej mniejszości i podtrzymania starych podziałów wśród społeczeństwa, starych kast. [...]"

Pomyślcie o wojnach, bez których państwo nie może ani powstać, ani istnieć, wojny, które stają się nieuniknione, gdy okaże się pewna dzielnica, wchodząca w skład państwa, ma interesy odrębne od pozostałych. Pomyślcie tylko o rzeziach przyszłych tych, które grożą nam jeszcze w przyszłości: o wojnach o zdobycie rynków handlowych, o wojnach o kolonie..... [...]"

Lecz bodaj że najgorszym złem ze wszystkich tu wymienionych jest wychowanie [...]. Wychowanie państwowe tak wynaturza nam mózg, że znika samo pojęcie wolności, a jego miejsce zastępuje pojęcia niewolnicze. [...]"

Jedno z dwojga: albo państwo będzie zniesione i wówczas nowe życie zakwitnie w tysiącach i tysiącach punktów w gruncie wolnego porozumienia i żywej inicjatywy jednostek i zrzeczeń: albo też państwo zmiażdży jednostkę i rozwój życia lokalnego, zawładnie wszystkimi gałęziami ludzkiej działalności, roznieci wojny i walki wewnętrzne o władzę, powierzchowne rewolucje, które na miejsce starych tyranów wyniosą nowych, a jako nieunikniony koniec tej ewolucji - nadejdzie - śmierć.

Wybierajcie sami!"

Piotr Kropotkin.

a. Wymień 3 zarzuty, które Piotr Kropotkin stawiał instytucji państwa.

.....
.....
.....

b. Wyjaśnij, w jaki sposób - zdaniem autora tekstu źródłowego - wychowanie państwowe ogranicza wolność jednostki.

.....
.....
.....
.....

c. Przedstaw postulowany przez Piotra Kropotkina sposób organizacji społeczeństwa bez państwa.

.....
.....
.....

3. Wykonaj polecenia na podstawie tekstu i informacji z innych dostępnych źródeł.

"Kooperatyzm, tak samo jak socjalizm, uważa, że zło panujące na świecie, zło nędzy, krzywd, wyzysku i ciemnoty, pochodzi w znaczny stopniu z wadliwego systemu ustroju ekonomicznego, z gospodarki prywatnej, która jednej klasie daje przewagę nad innymi i pozwala każdemu, co posiada kapitał, gnębić i wyzyskiwać tłumy wydziedziczonych. I tak samo jak socjalizm - kooperatyzm twierdzi, że uspołecznienie wytwórczości i handlu jest jedynym sposobem zniszczenia tego zła. [...] idea kooperatyizmu, ceniąc ponad wszystko wolność człowieka i swobodny rozwój jego sił umysłowych i moralnych, stawia zasadę uspołecznienia produkcji na drodze stowarzyszeń: nie dąży do zniszczenia własności i gospodarstw prywatnych ale do ich zrzeszenia - w wielkie gospodarstwa wspólne [...], zrzeszenia, które nie znosząc własności, ani właścicieli, tworzą jednak wyższy typ gospodarstwa wspólnego i dają możliwość nawet chłopskim zagonom uczestniczenia w wielkiej produkcji rolnej i wysokiej kulturze ziemi [...], aby prywatne przedsiębiorstwa zamienić na wspólne, a konkurencję i walkę zastąpić przez współdziałanie: aby zasadę kapitalistyczną dzisiejszego ustroju - "każdy dla siebie" - zastąpić przez zasadę nowego ustroju - "każdy dla wszystkich". Reforma społeczna kooperatyizmu może iść tylko od dołu, siłą samego rozwoju stowarzyszeń spółdzielczych [...] Powstanie zaś i rozwój tych stowarzyszeń nie odbywa się drogą nakazu prawnego, lecz zależy wyłącznie tylko od stopnia oświaty i samodzielności, jaką naród posiada, od zrozumienia nowej zasady życia opartego na pomocy wzajemnej i przyjaźni. Dlatego też ruch spółdzielczy musi jednocześnie szerzeniem nowej moralności wśród ludzi"

a. Napisz, jak autor tekstu rozumiał znaczenie pojęcia kooperatyizmu.

.....
.....
.....
.....

b. Wyjaśnij różnicę między socjalizmem a kooperatyzmem.

.....
.....
.....
.....

c. Czy istnieje podobieństwo między tymi poglądami autora tekstu a współczesnym społeczeństwem obywatelskim?

.....
.....
.....
.....